

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

X

**ВСЕУКРАЇНЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

27-28 квітня 2023 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ X ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 27-28 квітня 2023 року)

Суми, 2023

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали десятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 27–28 квітня 2023 р.) / уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2023. 367 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Катерина Гуйван,

студентка Сумського державного університету

ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ

Актуальність теми. Феномен самотності у психології викликає досить велику увагу, тому що його існування може стати джерелом як психологічних проблем, так і стати чинником особистісного розвитку. Самотність розглядається в двох аспектах: як психологічний стан людини (внутрішнє емоційне переживання) та як характеристика її фізичних відносин із іншими людьми (зовнішнє відчуження від людей). Особливої значення має вивчення психологічних чинників самотності у студентів – цей вік характеризується підвищеною увагою до взаємодії з оточуючими і недостатній рівень спілкування може спричинити різноманітні психологічні розлади.

З зазначених положень впливає **мета** дослідження – аналіз чинників виникнення самотності та їхній вплив на функціонування особистості.

Виклад основного матеріалу. Самотність як психологічний феномен має певну відмінність від таких понять як «усамітнення» і «ізоляція», тому що самотність має власний внутрішній контекст. Ізоляція, як правило, пов'язана з вимушеним просторовим станом людини по відношенню до соціального оточення і є зовнішньо зумовленою ситуацією, а не внутрішнім психічним переживанням.

Усамітнення представляє собою нормальний стан, який виникає в результаті відсутності когось або чогось та представляє собою єдиний варіант позитивного прояву самотності в житті людини. Цей стан є необхідною складовою самопізнання, самовизначення, реалізації творчого потенціалу та особистісного росту людини. Це означає, що усамітнення ефективно та позитивно впливає на діяльність особистості [1].

Один зі найцікавіших аспектів дослідження усамітнення – це зв'язок цього стану з особистісним розвитком. Як теоретичні, так і емпіричні

дослідження показують, що здатність до прийняття своєї самотності як екзистенціального факту та готовність до прийняття та створення ситуацій усамітнення власним життям пов'язані з позитивними феноменами.

Одним із найважливіших питань для соціологів, психологів та педагогів є проблема трансформації системи цінностей серед студентської молоді. Стан самотності має різні нюанси та відтінки, і кожен індивід визначає його в залежності від комплексу почуттів, думок та вчинків. Ідеальні уявлення про те, як повинні бути відносини, також можуть впливати на переживання стану самотності [2].

Студентський період припадає на юнацький вік особистості та відіграє важливу роль у процесі розвитку та соціалізації. Проблема самотності серед молодих людей має велике значення, оскільки період «нормативної кризи», як Ерік Еріксон називає юнацький вік, характеризується набуттям особистістю ідентичності та психосоціальної totoжності. Зміни в психологічних структурах під час даної кризи пов'язані з оцінкою своїх слабких та сильних сторін, здобуттям навичок використання їх, щоб отримати чіткі уявлення про свої перспективи та про себе самого.

В українській психології зазвичай виділяють такі ключові поняття психіки, як особистісне самовизначення, потреба у внутрішньому оволодінні позицією дорослої людини, усвідомлення свого місця у суспільстві та оцінка своїх можливостей. Західні психологи визначають ці якості терміном «ідентичність». Ідентичність можна розглядати як психосоціальну єдність, суб'єктивне відчуття особистої самототожності та безперервності (стабільності), яке дозволяє особистості усвідомлювати себе у своїх відносинах з навколишнім середовищем, визначати систему ідеалів, життєвих перспектив, цінностей, соціальних ролей та відповідних форм поведінки [3]. Ідентичність людини ґрунтується на двох одночасно існуючих феноменах: відчутті totoжності самому собі та безперервності свого існування в часі та просторі, а також на тому факті, що твоя ідентичність визнається іншими. У період юності молоді люди стикаються з кризою сенсу життя, що викликає пошук свого місця

у системі соціальних відносин; критичне сприйняття спільного з дорослими простору життя; прагнення до самовизначення (професійного, особистісного, індивідуального) та самореалізації; актуалізацію потреби у самоповазі.

Процеси самосвідомості в юнацькому віці тісно пов'язані з переживанням самотності. Це впливає на форму уявлення особистості щодо самої себе та спричиняє певний вибір моделей поведінки. Невмотивована особистість, що знаходиться у стані самотності, може переживати різноманітні емоційні порушення. Водночас, феномен самотності може мати позитивний ефект, оскільки усвідомлюючи власну невідповідність, особа може мобілізувати свою силу для саморозвитку. Крім того, самотність може бути індикатором певної життєвої ситуації, що активує людей до змін та саморозвитку та прояву власного потенціалу [4].

У юнацькому віці самотність може бути спричинена різноманітним спектром подій – від переїзду з батьківського дому до збільшення контексту соціальних відносин, а також потребою формування майбутнього та побудови інтимних особистісних стосунків.

Розуміння самотності у юнацькому віці визначається як «інтернально позитивний» процес, це означає, що юнак може свідомо вибирати самотність та розуміє її значущу позитивну роль у своєму становленні. Позитивне ставлення юнацтва до самотності має конструктивний зміст та вмотивованість, оскільки дає можливість вільно розпоряджатись своїми інтересами, вподобаннями і потребами, і відкриває можливість до самодослідження і самовизначення.

Однак, особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці можуть бути різними. Можна запропонувати наступну класифікацію поведінкових та психологічних особливостей осіб з різним рівнем самотності.

Осіб з високим рівнем переживання самотності можна описати як невпевнених у собі, залежних від зовнішніх обставин та оцінок, з недостатнім самоконтролем, які уникають відповідальності за прийняття рішень й схиляються до контролю з боку інших. Вони відчувають труднощі у встановленні контактів та налагодженні взаємин з іншими людьми та бояться

залишатися на самоті через негативне ставлення до неї.

Люди з середнім рівнем переживання самотності мають здатність розглядати самотність як позитивну або негативну емоцію.

У людей з низьким рівнем переживання самотності може бути позитивне бачення життя, високий самоконтроль, ініціативність у соціальних взаєминах, позитивне ставлення до власної особистості та до усамітнення, задоволеність власною поведінкою, якостями, рівнем досягнень та впевненість у собі. Люди з низьким рівнем переживання самотності здатні брати на себе відповідальність за прийняття рішень та їх реалізацію.

Таким чином, вивчаючи особливості розвитку психіки в юнацькому віці, можна зробити висновок, що на цьому етапі життя людина потребує пошуку власної особистості, самореалізації та усамітнення з метою внутрішнього самопізнання та самонавчання. Ці фактори можуть стати причинами виникнення відчуття самотності, проте при правильному підході до подолання негативних наслідків даного феномену, самотність може стати позитивним явищем в період юнацтва.

Список використаних джерел:

1. Усамітнення та самотність в житті особистості. / Збірник тези за матеріалами круглого столу (24 квітня 2020 р.). Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020. 100 с.

2. Свендсен Л. Фр. Г. С24 Філософія самотності. Львів : Видавництво Анетти Антоненко; Київ : НікаЦентр, 2017. 208 с

3. Магдисюк Л. І., Притка І. Психологічні особливості прояву самотності у юнацькому віці. Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівне, 2020. Вип. 14. С. 136–143.

4. Федотова Т. В. Проблема переживання самотності особистістю в умовах військових дій (на прикладі емпіричного дослідженні студентів-психологів). *Наукові перспективи*. № 5 (23). 2022. С. 551–563.

Науковий керівник: Іванова Т.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету.

Тетяна Плохута,

канд. пед. наук

ст. викладач кафедри іноземних мов та лінгводидактики

Сумського державного університету

Вікторія Зеленська,

студентка Сумського державного університету

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОВНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ЗА КОРДОНОМ

Актуальність даної роботи полягає в тому, що з початку війни на сході України та зокрема після початку вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року, тисячі українців виїхали за кордон в пошуках безпеки та можливостей. Протягом цього часу українці зіткнулися з різноманітними труднощами, включаючи проблеми мовної адаптації в новому середовищі.

Метою даної роботи є дослідження психологічних проблем мовної адаптації українських біженців за кордоном, зокрема внаслідок вимушеного переміщення у зв'язку з війною. *Завдання:* 1) виявити основні психологічні труднощі, з якими зіштовхуються українці під час мовної адаптації; 2) визначити рівні мовної адаптації; 3) з'ясувати можливі шляхи подолання психологічних проблем. Результати дослідження можуть бути корисними для практиків в галузі міжкультурної комунікації, психологів, зокрема, соціальних працівників, політиків та науковців, що досліджують проблеми міграції та міжкультурної взаємодії.

Мовна адаптація – процес накопичення активного й пасивного словникового запасу з урахуванням діалектичних особливостей регіону